



Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. rugsėjo 10 d.*

„Bendrojo Teismo sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) peržiūra — Viešoji tarnyba — Deliktinė Europos Sąjungos atsakomybė, pagrįsta institucijos pareigos užtikrinti savo pareigūnų saugumą neįvykdymu — Žuvęs pareigūnas — Pareigūno prieš mirtį patirta neturtinė žala — Žuvusio pareigūno šeimos narių patirta turtinė ir neturtinė žala — Jurisdikcija — Bendrasis Teismas — Europos Sąjungos tarnautojų teismas — Pavojus Europos Sąjungos teisės vienovei ir darnai“

Byloje C-417/14 RX-II

dėl 2014 m. liepos 10 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625), priimto byloje

Livio Missir Mamachi di Lusignano, gyvenantis Kerkhove Avelgem (Belgija),

prieš

Europos Komisiją,

peržiūros pagal SESV 256 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorė L. Carrasco Marco, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. vasario 25 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— L. Missir Mamachi di Lusignano, atstovaujamo advokatų F. Di Gianni, G. Coppo ir A. Scalini,

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Curral, G. Gattinara ir D. Martin,

atsižvelgęs į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 62a ir 62b straipsnius,

susipažinęs su generalinio advokato nuomone,

* Proceso kalba: italų.

priima šį

Sprendimą

- 1 Šioje byloje peržiūrimas 2014 m. liepos 10 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimas *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625). Šiuo sprendimu Bendrasis Teismas panaikino 2011 m. gegužės 12 d. Europos Sąjungos tarnautojų teismo sprendimą *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (F-50/09, EU:F:2011:55) atmesti Livio Missir Mamachi di Lusignano ieškinį dėl žalos atlyginimo, kuriuo buvo siekiama, kad, pirma, būtų panaikintas 2009 m. vasario 3 d. Europos Komisijos sprendimas atmesti jo prašymą atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, patirtą dėl jo sūnaus Europos Sąjungos pareigūno Alessandro Missir Mamachi di Lusignano (toliau – žuvęs pareigūnas) nužudymo, ir, antra, iš Komisijos būtų priteista pervesti jam ir jo sūnaus teisių perėmėjams įvairias sumas turtinei ir neturtinei žalai, patirtai dėl šio nužudymo, atlyginti.
- 2 Peržiūra susijusi su klausimu, ar Sprendimas *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei ar darnai, nes jame Bendrasis Teismas, kaip apeliacinės instancijos teismas, nusprendė, kad turi jurisdikciją kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėti ieškinį dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės, kuris
 - pagrįstas institucijos pareigos užtikrinti pareigūnų saugumą neįvykdymu,
 - pareikštas trečiųjų asmenų, kurie veikia kaip pareigūno teisių perėmėjai ir kaip šio pareigūno šeimos nariai, ir kuriuo siekiama,
 - kad būtų atlyginta paties pareigūno patirta neturtinė žala ir šių trečiųjų asmenų patirta turtinė ir neturtinė žala.

Teisinis pagrindas

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutas

- 3 Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsnis suformuluotas taip:

„Europos Sąjungos tarnautojų teismo (toliau – Tarnautojų teismas) jurisdikcijai priklauso pirmąja instancija nagrinėti Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus, nurodytus Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 270 straipsnyje, įskaitant visų organų bei tarnybų ir jų tarnautojų ginčus, kurių atžvilgiu jurisdikcija suteikiama Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.“
- 4 Teisingumo Teismo statuto I priedo 8 straipsnyje nustatyta:

„1. Tais atvejais, kai ieškiny ar kiti procesiniai dokumentai, skirti Tarnautojų teismui, per klaidą pateikiami Teisingumo Teismo arba Bendrojo Teismo kancleriui, tas kancleris nedelsdamas juos perduoda Tarnautojų teismo kancleriui; taip pat tais atvejais, kai ieškiny ar kiti procesiniai dokumentai, skirti Teisingumo Teismui arba Bendrajam Teismui, per klaidą pateikiami Tarnautojų teismo kancleriui, tas kancleris nedelsdamas juos perduoda Teisingumo Teismo arba Bendrojo Teismo kancleriui.

2. Tais atvejais, kai Tarnautojų teismas nustato, kad bylos nagrinėjimas ir sprendimas priklauso ne jo, o Teisingumo Teismo arba Bendrojo Teismo jurisdikcijai, tą bylą jis perduoda Teisingumo Teismui arba Bendrajam Teismui; taip pat tais atvejais, kai Teisingumo Teismas arba Bendrasis Teismas nustato, kad byla priklauso Tarnautojų teismo jurisdikcijai, atitinkamas teismas perduoda tą bylą Tarnautojų teismui, o tas teismas negali atsisakyti jurisdikcijos.

3. Tais atvejais, kai Tarnautojų teismo ir Bendrojo Teismo žinion patenka bylos, kuriose keliamas tas pats išaiškinimo klausimas arba ginčijamas to paties akto galiojimas, Tarnautojų teismas, išklauses bylos šalis, gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol Bendrasis Teismas paskelbs sprendimą.

Tais atvejais, kai Tarnautojų teismo ir Bendrojo Teismo žinion patenka bylos, kurių dalykas tas pats, Tarnautojų teismas atsisako jurisdikcijos, kad sprendimus dėl tų bylų priimtų Bendrasis Teismas.“

Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai

- 5 Pagal Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų (toliau – PTN), patvirtintų 1968 m. vasario 29 d. Tarybos reglamentu (EEB, Euratomas, EAPB) Nr. 259/68, nustatančiu Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų įdarbinimo sąlygas bei Komisijos pareigūnams laikinai taikomas specialias priemones (OL L 56, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 2 t., p. 5), iš dalies pakeistu 2004 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 723/2004 (OL L 124, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 2 t., p. 130), 24 straipsnį:

„Bendrijos padeda visiems pareigūnams, ypač ieškiniuose dėl bet kurio asmens, kuris grasina, įžeidinėja arba šmeižia ar išreiškia savo pyktį, arba kenkia asmeniui ar turtui [kėsinasi į asmenį ar turtą], kuris, atsižvelgiant į jo postą ar pareigas, priklauso nuo jo arba jo šeimos nario [jeigu šie veiksmai nukreipti prieš pareigūną ar jo šeimos narius dėl pareigūno statuso ar pareigų].

Jos solidariai atlygina žalą, kurią tokiais atvejais patyrė pareigūnas, jeigu pareigūnas žalą padarė [nėra pats padaręs šios žalos] arba netyčia [tyčia] ar dėl didelio neatsargumo ir negalėjo gauti kompensacijos iš žalą padariusio asmens.“

- 6 PTN 73 straipsnyje numatyta:

„1. Nuo tarnybos pradžios pareigūnas yra apdraudžiamas profesinės ligos ir nelaimingų atsitikimų draudimu <...>. Jis moka su profesija nesusijusio draudimo įmokas, ne didesnes kaip 0,1 % savo bazinės algos.

Taisyklėse nurodoma, nuo kokių rizikos veiksnių nėra apdraudžiama.

2. Mokėtinos išmokos yra tokios:

a) mirties atveju:

toliau išvardytiems asmenims išmokama vienkartinė išmoka, sudaranti mirusiojo penkias metines bazines algas, apskaičiuotas pagal mėnesinį atlyginimą, gautą paskutinius 12 mėnesių iki nelaimingo atsitikimo:

- mirusio pareigūno sutuoktiniui ir vaikams pagal paveldėjimo teisę paveldinti pareigūno turtą; tačiau sutuoktiniui sumokėta suma negali būti mažesnė nei 25 % vienkartinės išmokos,
- jeigu nėra pirmiau nurodytų asmenų, kitiems įpėdiniams [tiesiosios žemutinės linijos giminaičiams], pagal paveldėjimo teisę paveldintiems pareigūno turtą,
- jeigu nėra asmenų, nurodytų bet kuriuo iš pirmesnių dviejų atvejų, kitiems aukštutinės linijos giminaičiams pagal kilmę [tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiams], pagal paveldėjimo teisę paveldintiems pareigūno turtą,
- institucijai, jei nėra pirmiau nurodytose trijose kategorijose išvardytų asmenų.

<...>“

7 Pagal PTN 90 straipsnį:

„1. Bet kuris asmuo, kuriam taikomi šie Tarnybos nuostatai, gali paduoti prašymą paskyrimų tarnybai, kad ji priimtų dėl jo sprendimą. Institucija [Paskyrimų tarnyba] apie savo motyvuotą sprendimą prašytojui [suinteresuotajam asmeniui] praneša per keturis mėnesius nuo prašymo gavimo dienos. Jei pasibaigus šiam terminui atsakymas į prašymą negautas, laikoma, kad priimtas sprendimas [implicitinis sprendimas] skundą atmesti, kuris gali būti skundžiamas pagal šią pastraipą [2 dalį].

2. Bet kuris asmuo, kuriam taikomi šie Tarnybos nuostatai, gali paduoti paskyrimų tarnybai skundą dėl kiekvieno jo nenaudai priimto akto, ir tuo atveju, kai minėta institucija priėmė sprendimą, ir tuo atveju, kai ji nepriėmė Tarnybos nuostatuose nustatyto sprendimo [nesiėmė Tarnybos nuostatuose nurodytų priemonių]. <...>“

8 PTN 91 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Bet kuris Bendrijų ir asmens, kuriam taikomi šie Tarnybos nuostatai, ginčas dėl tokio asmens nenaudai priimto akto, kaip apibrėžta 90 straipsnio 2 dalyje, teisėtumo priklauso Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai. Finansinio pobūdžio ginčiuose Teisingumo Teismo jurisdikcija yra neribota.

2. Apeliacinį skundą [Ieškinį] Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priima tik tuo atveju, jei:

- paskyrimų tarnybai anksčiau buvo paduotas skundas pagal 90 straipsnio 2 dalį jame nustatytais terminais ir
- skundas buvo atmestas priimant formalų sprendimą arba apie tai nepranešant [priimant implicitinį ar eksplicitinį sprendimą].

3. Apeliaciniai skundai [Ieškiniai] pagal šio straipsnio 2 dalį paduodami per tris mėnesius. <...>“

Peržiūros bylos aplinkybės

Faktinės bylos aplinkybės

- 9 Sąjungos pareigūnas ir jo žmona buvo nužudyti 2006 m. rugsėjo 18 d. Rabate (Marokas), kur jis turėjo pradėti eiti politinio ir diplomatinio patarėjo Komisijos delegacijoje pareigas. Žmogžudystė įvyko šios delegacijos pareigūnui, jo žmonai ir keturiems jų vaikams išnuomotame name su baldais.
- 10 Po šio įvykio vaikai buvo atiduoti senelio pagal tėvo liniją (ieškovo) ir senelės globai.
- 11 Komisija pervedė žuvusio pareigūno vaikams kaip jo įpėdiniams PTN 73 straipsnyje numatytas išmokas ir pripažino šių vaikų teisę į kitas šiuose PTN numatytas išmokas.
- 12 2008 m. vasario 25 d. laiške Komisijai ieškovas išreiškė savo nesutikimą su jo vaikaičiams pervestu sumų dydžiu. Kadangi Komisijos sprendimas, priimtas atsakant į šį laišką, ieškovo netenkino, 2008 m. rugsėjo 10 d. raštu jis pateikė skundą dėl šio sprendimo pagal PTN 90 straipsnio 2 dalį; šiame skunde jis tvirtino, kad Komisija yra atsakinga už tarnybinį nusižengimą, padarytą neįvykdžius pareigos užtikrinti darbuotojų saugumą. Jis taip pat teigė, jog Komisijai kyla atsakomybė be kaltės ir kad ji taip pat pažeidė PTN 24 straipsnį, pagal kurį Bendrijos solidariai atlygina trečiojo asmens jų tarnautojų padarytą žalą. Šį skundą Komisija atmetė 2009 m. vasario 3 d. sprendimu.

Sprendimas „Missir Mamachi di Lusignano / Komisija“ (F-50/09, EU:F:2011:55)

- 13 Teigdamas, kad Komisija neįvykdė pareigos užtikrinti savo darbuotojų saugumą, ieškovas pareiškė ieškinį Tarnautojų teisme, kuriuo prašė panaikinti 2009 m. vasario 3 d. sprendimą atmesti jo skundą ir priteisti iš Komisijos, pirma, vaikų vardu – žuvusio pareigūno vaikų patirtą turtinę žalą, antra, vaikų vardu – šių vaikų patirtą neturtinę žalą, trečia, savo vardu – jo, kaip žuvusio pareigūno tėvo, patirtą neturtinę žalą, ketvirta, šių vaikų, kaip teisių perėmėjų, vardu – žuvusio pareigūno patirtą neturtinę žalą.
- 14 Sprendimu *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (F-50/09, EU:F:2011:55) Tarnautojų teismas atmetė šį ieškinį kaip iš dalies nepagrįstą, kiek jis buvo susijęs su nurodyta turtine žala, ir kaip iš dalies nepriimtina, kiek jis buvo susijęs su nurodyta neturtine žala. Ieškovas dėl šio sprendimo padavė apeliacinį skundą.

Sprendimas „Missir Mamachi di Lusignano / Komisija“ (T-401/11 P, EU:T:2014:625)

- 15 Sprendime *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) Bendrasis Teismas *ex officio* išnagrinėjo Tarnautojų teismo jurisdikciją nagrinėti ieškinį pirmąja instancija. Tam minėto sprendimo 20, 39–42 punktuose jis išskyrė įvairių rūšių žalą, kurią ieškovas prašė atlyginti, ir patikslino ieškovo statusą teikiant reikalavimą dėl kiekvienos rūšies žalos. Bendrasis Teismas konstatavo, kad ieškovas prašė atlyginti:
- žuvusio pareigūno vaikų vardu – šių vaikų patirtą turtinę žalą, kurią sudarė „nužudyto pareigūno prarastos pajamos, kurios jiems turėtų būti skirtos nuo pareigūno mirties iki numatomos jo išėjimo į pensiją datos“,
 - žuvusio pareigūno vaikų vardu – šių vaikų patirtą neturtinę žalą, kurią sudarė abiejų tėvų praradimo skausmas ir trauma, patirta dėl to, kad jie buvo tėvų agonijos liudininkai,
 - savo vardu – kaip žuvusio pareigūno tėvo patirtą neturtinę žalą, kurią sudarė skausmas dėl sūnaus žūties, ir
 - žuvusio pareigūno vaikų, kaip teisių perėmėjų, vardu – žuvusio pareigūno patirtą neturtinę žalą, kurią sudarė nuo užpuolimo iki mirties patirtos itin sunkios fizinės kančios ir psichinės kančios, be kita ko, patirtos dėl supratimo, jog mirtis neišvengiama.
- 16 Pripažinęs, kad turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl visų šių prašymų, Bendrasis Teismas, be kita ko, atskyrė žuvusio pareigūno patirtą žalą nuo jo vaikų ir ieškovo patirtos žalos.
- 17 Dėl ieškovo ir žuvusio pareigūno vaikų patirtos turtinės ir neturtinės žalos Bendrasis Teismas nusprendė, kad Tarnautojų teismas padarė teisės klaidą, kai pripažino savo jurisdikciją nagrinėti ieškinio dalį dėl šios žalos atlyginimo, ir kad byla turėjo būti perduota nagrinėti Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl šių prašymų kaip pirmosios instancijos teismas.
- 18 Dėl atitinkamos Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo jurisdikcijos atskyrimo Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 47-53 punktuose Bendrasis Teismas konstatavo, kad:
- „47 Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, pagal kurią pareigūno ir institucijos, kurioje šis dirba ar dirbo, ginčui, kilusiam dėl darbo santykių, kuriais suinteresuotasis asmuo yra ar buvo susijęs su institucija, taikomas SESV 270 straipsnis (buvęs EB 236 straipsnis) ir PTN 90 ir 91 straipsniai ir dėl to jis nepatenka į SESV 268 straipsnio (buvęs EB 235 straipsnis) ir SESV 340 straipsnio (buvęs 288 straipsnis), kuriais nustatomos bendrosios Sąjungos deliktinės atsakomybės taisyklės, taikymo

sritį ([Sprendimo *Meyer-Burckhardt / Komisija*, 9/75, EU:C:1975:131, 7 punktą; Sprendimo *Reinarz / Komisija ir Taryba*, 48/76, EU:C:1977:30, 10 punktą ir Sprendimo *Allo ir kt. / Komisija*, 176/83, EU:C:1985:290, 18 punktą; Nutarties *Pomar / Komisija*, 317/85, EU:C:1987:267, 7 punktą; Sprendimo *Polinsky / Teisingumo Teismas*, T-1/02, EU:T:2004:298, 47 punktą]), galiojančioje Sąjungos teisėje ši atskyrimą lemia asmeninis ieškovo statusas ir ginčo pobūdis.

- 48 Taigi remiantis šia teismų praktika negalima nustatyti, ar [žuvusio pareigūno] artimieji turėjo pateikti prašymą dėl tariamai asmeniškai patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo Bendrajam Teismui, ar Tarnautojų teismui. Priešingai, nei teigia Komisija, ši teismų praktika konkrečiai susijusi tik su ginču i) tarp pareigūno ir institucijos, kurioje šis dirba ar dirbo, ii) kilusiu dėl darbo santykių, kuriais suinteresuotasis asmuo yra ar buvo susijęs su institucija, todėl tik iš dalies gali būti taikoma ginčui, be abejojimo, kilusiam dėl darbo santykių, tačiau ne tarp pareigūno ar buvusio pareigūno ir institucijos, kuriai jis dirba ar dirbo, o tarp šios institucijos ir pareigūnui artimo trečiojo asmens, jo šeimos nario arba teisių perėmėjų.
- 49 Jeigu šis trečiasis asmuo [perima] atitinkamo pareigūno ar buvusio pareigūno [teises] ir veikia kaip jo teisių perėmėjas, [kai] remiasi šiuo statusu norėdamas gauti palikėjo turtą ir pačiam pareigūnui padarytos žalos atlyginimą, minėta teismų praktika taikytina, nes, nepaisant paveldėjimo, šis ginčas lieka pareigūno ir institucijos, kurioje jis dirbo, ginčas, kilęs dėl juos siejusių darbo santykių.
- 50 Nagrinėjamu atveju ši išvada taikoma antram žalos, kurią apelianas reikalauja atlyginti, nurodytos šio sprendimo 20 punkte, pagrindui, t. y. neturtinei „ex haerede“ žalai, [žuvusio pareigūno] patirtai laikotarpiu tarp užpuolimo ir mirties. Todėl Tarnautojų teismas skundžiamo sprendimo 116 punkto paskutiniame sakinyje teisingai nurodė, kad šio sprendimo 47 punkte nurodytą teismų praktiką galima taikyti žuvusio pareigūno teisių perėmėjų ar jų teisėto atstovo ir institucijos, kurioje pareigūnas dirbo, ginčui.
- 51 Tačiau, jeigu šis trečiasis asmuo kreipiasi į teismą norėdamas gauti asmeniškai patirtos žalos, nesvarbu, ar ji yra turtinė, ar neturtinė, atlyginimą, šios teismų praktikos taikymo negalima pateisinti nei jos turiniu, nei principais, kuriais ji pagrįsta. Net jeigu būtų pripažinta, kad toks ginčas kilo dėl atitinkamą pareigūną ir instituciją siejančių darbo santykių, nėra subjektyvaus elemento, susijusio su pareigūno, kuris turi nagrinėjamas teises, statusu, todėl iš principo Tarnautojų teismas neturi jurisdikcijos *ratione personae* nagrinėti šio ginčo pagal SESV 270 straipsnį ir PTN 90 ir 91 straipsnius.
- 52 Priešingai, nei teigia Komisija, sprendimu [*Komisija / Petrilli* (T-143/09 P, EU:T:2010:531)] ši analizė patvirtinta ir jame paaiškinti ją nulėmę veiksniai. Šio sprendimo 46 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčams viešosios tarnybos srityje pagal EB 236 straipsnį (dabar – SESV 270 straipsnis) ir pagal PTN 90 ir 91 straipsnius, įskaitant ginčus dėl pareigūnui arba tarnautojui padarytos žalos atlyginimo, taikomos ypatingos ir specialios taisyklės, palyginti su taisyklėmis, kylančiomis iš Sąjungos deliktinę atsakomybę pagal EB 235 straipsnį (dabar – SESV 268 straipsnis) ir EB 288 straipsnį (dabar – SESV 340 straipsnis) reguliuojančių bendrųjų principų. Bendrojo Teismo manymu, Sąjungai, kaip darbdavei, tenka didesnė atsakomybė, kuri išreiškiama pareiga atlyginti jos, kaip darbdavės, bet kokiais neteisėtais veiksmais padarytą žalą personalui, o pagal bendrąsias teisės normas ji privalo atlyginti žalą, atsiradusią tik dėl „pakankamai rimto“ teisės normos pažeidimo (po sprendimo [*Bergaderm ir Goupil / Komisija*, C-352/98 P, EU:C:2000:361] nusistovėjusi teismų praktika).
- 53 Šių ypatingų ir specialių didesnės Sąjungos atsakomybės už savo personalą taisyklių, grindžiamų būtent darbo santykiais, kurie apima specialias teises ir pareigas, pavyzdžiui, rūpestingumo pareigą, ir pasitikėjimo ryšiu, kuris turi egzistuoti tarp institucijų ir pareigūnų dėl bendrojo intereso sumetimų, negalima pritaikyti tretiesiems asmenims ne pareigūnams. Teismų praktikoje

nepripažįstama institucijos rūpestingumo pareiga netgi artimųjų pareigūno šeimos narių atžvilgiu, išskyrus PTN 76 straipsnyje numatytų socialinių išmokų atvejį (Sprendimo [*Leussink / Komisija*, 169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371] 21–23 punktai).“

- 19 Bendrasis Teismas nusprendė, kad tokia teismų pozicija patvirtinta kitais Teisingumo Teismo sprendimais ir nutartimis. Kad pagrįstą šią išvadą, Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 55-59 punktuose jis išdėstė šiuos argumentus:

„55 Pavyzdžiui, <...> Nutartyje *Fournier / Komisija* [(114/79-117/79, EU:C:1980:124)] Teisingumo Teismas, nors netiesiogiai, iš esmės patvirtino, kad pareigūno šeimos nariai, veikiantys „savo vardu“ ir prašantys atlyginti jų „asmeniškai“ patirtą žalą, turi pareikšti ieškinius pagal [EEB sutarties] 178 straipsnį (dabar – SESV 268 straipsnis), o ne pagal [EEB sutarties] 179 straipsnį (dabar – SESV 270 straipsnis).

56 Teisingumo Teismas patvirtino šią išvadą <...> Sprendime *Leussink / Komisija* [169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371], kuriame buvo nagrinėjamas atvejis, kai ieškovai aiškiai grindė ieškinius dėl žalos atlyginimo skirtingais teisiniais pagrindais, remdamiesi tuo, ar jie buvo pareigūnai, ar ne, t. y. G. Leussink rėmėsi [EEB sutarties] 179 straipsniu, o jo sutuoktinė ir vaikai – [EEB sutarties] 178 straipsniu ir [EEB sutarties] 215 straipsnio antra pastraipa.

57 <...> byloje [*Leussink / Komisija* (169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371)] pateiktoje išvadoje generalinis advokatas seras Gordon Slynn pripažino, kad šeimos ieškinys buvo tinkamai pagrįstas [EEB sutarties] 178 ir 215 straipsniais, nes jis buvo pareikštas dėl atskiros šios šeimos patirtos žalos ir nesusijęs su pareigūno ir institucijos, kurioje šis dirbo, ginču.

58 Nepriimdamas oficialaus sprendimo šiuo klausimu Teisingumo Teismas <...> sprendimo [*Leussink / Komisija* (169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371)] 25 punkte vis dėlto netiesiogiai patvirtino, kad pareigūno šeimos narių ieškinys turėjo būti grindžiamas [EEB sutarties] 178 straipsniu, o ne [EEB sutarties] 179 straipsniu, nors manė, kad ginčas „kilo dėl pareigūno ir institucijos darbo santykių“. Be to, Teisingumo Teismas savo sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų grindė Procedūros reglamento 69 straipsniu, t. y. nuostata, taikoma tuo atveju, kai ieškinius pareiškia privatūs asmenys, ne pareigūnai.

59 Galiausiai <...> Sprendimu *Vainker / Parlamentas* [(T-48/01, EU:T:2004:61)] Bendrasis Teismas, remdamasis ankstesniu <...> sprendimu [*Leussink / Komisija* (169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371)], atmetė B. Vainker ieškinį kaip nepagrįstą ir netiesiogiai patvirtino, kad tinkamas šio ieškinio pareiškimo pagrindas yra EB 235 straipsnis.“

- 20 Dėl galimybės žuvusio pareigūno teisių perėmėjams pareikšti ieškinį remiantis SESV 270 straipsniu ir PTN 90 ir 91 straipsniais Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 61–65 punktuose Bendrasis Teismas konstatavo, kad:

„61 Neginčijama, kad mirusio pareigūno teisių perėmėjų galimybę, net pareigą, pareikšti ieškinį pagal SESV 270 straipsnį ir PTN 90 ir 91 straipsnius, siekiant, kad būtų paskirtos PTN 73 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos išmokos, Sąjungos teismas, bent jau netiesiogiai, jau buvo pripažinęs <...> (sprendimas [*Bitha / Komisija*, T-23/95, EU:T:1996:3]; <...> sprendimas [*Klein / Komisija*, F-32/08, EU:F:2009:3]; taip pat šiuo klausimu pagal analogiją žr. <...> nutarties [*Hotzel Wagenknecht / Komisija*, T-145/00, EU:T:2001:164] 17 punktą).

62 Tačiau, pirma, šiuos argumentus galima taikyti tik PTN 73 straipsnio 2 dalies a punkte išvardytiems teisių perėmėjams, t. y. sutuoktiniui ir vaikams, o jiems nesant – kitiems tiesiosios žemutinės linijos giminaičiams, o jeigu šių nėra - kitiems tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiams, ar galiausiai, jei ir šių nėra, pačiai institucijai. Todėl nagrinėjamu atveju, net jeigu būtų daroma prielaida, kad Komisijos argumentus galima būtų taikyti keturiems [žuvusio pareigūno] vaikams, jų negalima būtų taikyti

apeliantui Livio Missir Mamachi di Lusignano, nes jis nėra teisių perėmėjas pagal PTN 73 straipsnio 2 dalies a punktą, kadangi yra vaikų. Jų taip pat negalima taikyti [žuvusio pareigūno] motinai, broliui ir seseriai, kurie yra ieškovai lygiagrečiai nagrinėjamoje byloje T-494/11.

63 Antra, dėl šių argumentų bendrųjų Sąjungos deliktinės atsakomybės teisės normų procesinis taikymas priklausytų nuo specialių PTN numatytų pareigūnų socialinių teisių taikymo. Tačiau nėra jokio teisėto pagrindo, dėl kurio išimtinė Tarnautojų teismo jurisdikcija pareigūnų atžvilgiu turėtų pirmenybę prieš Bendrojo Teismo bendrąją jurisdikciją nagrinėti visus su Sąjungos atsakomybe susijusius ginčus.

64 Trečia, pagaliau net kalbant apie keturis [žuvusio pareigūno] vaikus, reikia nurodyti, kad šioje byloje ginčijama ne Komisijos pareiga mokėti PTN garantuojamas išmokas, kurios, beje, jau buvo išmokėtos suinteresuotiesiems asmenims, o jos galima pareiga atlyginti visą nurodytą turtinę ir neturtinę žalą. Bendrasis Teismas šiuo klausimu primena, kad pateikdamas trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą apeliantas konkrečiai teigia, kad Tarnautojų teismas padarė teisės klaidą, nes skaičiuodamas šios žalos atlyginimą atsižvelgė į šias PTN numatytas išmokas, skirtas [žuvusio pareigūno] vaikams. Šiomis aplinkybėmis neatrodo, kad būtų galima pagrįsti Tarnautojų teismo jurisdikcijos nustatymo taisyklę PTN 73 straipsnio 2 dalies a punkto nuostata, nes jis teigė, kad šis straipsnis nėra pagrindas ieškiniui keturių [žuvusio pareigūno] vaikų vardu pareikšti.

65 Iš visų pirmiau nurodytų argumentų matyti, kad tokiomis kaip šios bylos aplinkybėmis remiantis vien SESV 268 ir 270 straipsniais, Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsniu ir PTN 90 ir 91 straipsniais apibrėžtu teisiniu pagrindu reikia padaryti išvadą, kad [žuvusio pareigūno] artimieji privalo pareikšti du ieškinius, vieną - Tarnautojų teisme, kitą – Bendrajame Teisme, atsižvelgdami į tai, ar jie yra atitinkamo pareigūno teisių perėmėjai, ar prašo atlyginti jų asmeniškai patirtą turtinę ar neturtinę žalą.“

- 21 Tam, kad būtų išvengta „procesinio atskyrimo“, Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 73 ir 74 punktuose Bendrasis Teismas nurodė, kad, atsižvelgiant į teismo praktiką ir laikantis privalomų su teisiniu saugumu, tinkamu teisingumo vykdymu, proceso ekonomija ir prieštaringų teismų sprendimų prevencija susijusių pagrindų, tuo atveju, kai žuvusio pareigūno ar tarnautojo teisių perėmėjai tiek remdamiesi savo, kaip teisių perėmėjų, statusu, tiek savo vardu reikalauja atlyginti skirtingų rūšių žalą, kilusią dėl tų pačių veiksmų, galima sujungti prašymus ir pareikšti vieną ieškinį. Bendrasis Teismas pridūrė, kad „vieną ieškinį“ reikia pareikšti jam, nes jis yra ne tik „bendrosios kompetencijos“ teismas, kuriam priklauso „visa jurisdikcija“, palyginti su Tarnautojų teismu, kuriam priklauso „išimtinė jurisdikcija“, bet ir aukštesnės instancijos teismas.
- 22 Šiuo klausimu Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 75 ir 76 punktuose Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jeigu tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos šioje byloje, žuvusio pareigūno artimieji turėtų pareikšti du ieškinius, Bendrasis Teismas ir Tarnautojų teismas tuo pačiu metu turėtų nagrinėti bylas, kurių dalykas yra tas pats. Esant tokioms aplinkybėms, laikydamasis Teisingumo Teismo statuto I priedo 8 straipsnio 3 dalies antros pastraipos, Tarnautojų teismas turėtų atsisakyti savo jurisdikcijos, kad sprendimus šiose bylose priimtų Bendrasis Teismas. Šio sprendimo 77 ir 78 punktuose Bendrasis Teismas nurodė, kad Tarnautojų teismas „nuo pat pradžių neturėjo jurisdikcijos“ nagrinėti ieškovo pareikšto ieškinių, išskyrus prašymą atlyginti neturtinę žalą, kurią patyrė žuvęs pareigūnas. Todėl minėto sprendimo 78 punkte Bendrasis Teismas *ex officio* pripažino, kad Tarnautojų teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti prašymo atlyginti ieškovo ir žuvusio pareigūno vaikų patirtą žalą, ir panaikino atitinkamą skundžiamo sprendimo dalį.
- 23 Remdamasis šiais argumentais Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 102 ir 103 punktuose Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Tarnautojų teismas turėjo konstatuoti, kad neturi jurisdikcijos nagrinėti prašymo atlyginti ieškovo ir žuvusio pareigūno vaikų patirtą žalą, ir turėjo perduoti jį nagrinėti Bendrajam Teismui pagal Teisingumo Teismo statuto

I priedo 8 straipsnio 2 dalį. Kadangi šiuo aspektu toje bylos stadijoje buvo galima priimti sprendimą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad reikia jam perduoti šio ieškinio aspekto nagrinėjimo klausimą, kad šis jį išnagrinėtų kaip pirmosios instancijos teismas.

- 24 Dėl žuvusio pareigūno patirtos neturtinės žalos, kurią ieškovas prašė atlyginti pareigūno vaikų vardu, Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 80 punkte priminęs, kad Tarnautojų teismas turėjo jurisdikciją nagrinėti šį prašymą, to sprendimo 81–98 punktuose jis išnagrinėjo apeliacinį skundą. Tai padaręs Bendrasis Teismas konstatavo, kad Tarnautojų teismas, patenkinęs Komisijos pateiktą šio prašymo nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą, padarė teisės klaidą, ir todėl panaikino atitinkamą Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (F-50/09, EU:F:2011:55) dalį.
- 25 Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 113–117 punktuose Bendrasis Teismas dėl to paties prašymo konstatavo, kad toje bylos stadijoje nebuvo galima priimti sprendimo, nes Tarnautojų teismas nesprenė dėl kitų Komisijos pateiktų nepriimtinumą grindžiamų prieštaravimų, todėl iš principo šiuo klausimu byla turi būti gražinta nagrinėti Tarnautojų teismui. Vis dėlto Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, jeigu byla būtų gražinta, Tarnautojų teismas turėtų pripažinti, kad jo ir Bendrojo Teismo žinioje yra bylos, kurių dalykas tas pats, t. y. byla T-494/11, kiek tai susiję su Bendrojo Teismu, ir ši byla, kiek tai susiję su Tarnautojų teismu, ir, vadovaudamasis Teisingumo Teismo statuto I priedo 8 straipsnio 3 dalies antra pastraipa, turėtų atsisakyti jurisdikcijos, kad Bendrasis Teismas galėtų priimti sprendimus abiejose bylose.
- 26 Remdamasis visais šiais argumentais, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad visa byla F-50/09 turi būti jam perduota nagrinėti kaip pirmosios instancijos teismui.

Procesas Teisingumo Teisme

- 27 Pirmojo generalinio advokato siūlymu peržiūrėti Sprendimą *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) dėl peržiūros sprendžianti kolegija Sprendime *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (Peržiūra) (C-417/14 RX, EU:C:2014:2219), priimtame pagal Teisingumo Teismo statuto 62 straipsnio antrą pastraipą ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 193 straipsnio 4 dalį, konstatavo, kad reikia peržiūrėti nurodytą sprendimą, kad būtų nustatyta, ar jis kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei ar darnai.
- 28 Klausimas, kurį, kaip numatyta minėtame sprendime, reikia peržiūrėti, nurodytas šio sprendimo 2 punkte.

Dėl klausimo, kurį reikia peržiūrėti

- 29 Pagal Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsnį Europos Sąjungos Teisingumo Teisme Tarnautojų teismo jurisdikcijai priklauso pirmąja instancija nagrinėti Sąjungos viešosios tarnybos ginčus, nurodytus SESV 270 straipsnyje. Pagal SESV 270 straipsnį ši jurisdikcija apima visus Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus „neperžengiant Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatuose ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygose nustatytų ribų ir laikantis juose numatytų sąlygų“.
- 30 Atsižvelgiant į šią nuorodą į PTN, tam, kad būtų nustatyta Tarnautojų teismo jurisdikcija, reikia atsižvelgti būtent į 90 ir 91 straipsnius, kuriais įgyvendinamas SESV 270 straipsnis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Syndicat général du personnel des organismes européens / Komisija*, 18/74, EU:C:1974:96, 14 punktą).

- 31 PTN siekiama reglamentuoti Europos institucijų ir jų pareigūnų teisinius santykius nustatant abipusių teisių ir pareigų sąrašą ir tam tikriems pareigūno šeimos nariams pripažįstant teises, kuriomis jie gali remtis Europos Sąjungos atžvilgiu (Sprendimo *Johannes*, C-430/97, EU:C:1999:293, 19 punktą).
- 32 PTN 91 straipsnio 1 dalyje nurodyta Teisingumo Teismo jurisdikcija nagrinėti Sąjungos viešosios tarnybos ginčus; jame nustatyta, kad šio teismo jurisdikcijai priklauso „bet kuris“ Sąjungos ir „asmens, kuriam taikomi šie Tarnybos nuostatai“, ginčas dėl tokio asmens nenaudai priimto akto, kaip apibrėžta PTN 90 straipsnio 2 dalyje, teisėtumo. Pagal PTN 90 straipsnio 2 dalį „bet kuris asmuo, kuriam taikomi šie Tarnybos nuostatai“, gali paduoti paskyrimų tarnybai skundą dėl kiekvieno jo nenaudai priimto akto.
- 33 Dėl Tarnautojų teismo jurisdikcijos *ratione personae* reikia pažymėti, kad minėtose nuostatose, kuriose bendrai daroma nuoroda į „bet kurį asmenį, kuriam taikomi [PTN]“, savaime nedaromas skirtumas tarp pareigūno ir bet kurio kito asmens, kuriam taikomi šie PTN, pareiškiamų ieškinių. Todėl, priešingai, nei nurodė Bendrasis Teismas Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 51 punkte, Tarnautojų teismas turi jurisdikciją *ratione personae* nagrinėti ne tik pareigūnų, bet ir bet kurio kito asmens, kuriam taikomi šie PTN, pareikštus ieškinius.
- 34 PTN 73 straipsnio 2 dalies a punkte kaip asmenys, kurie pareigūno mirties atveju gali gauti išmoką, aiškiai nurodyti pareigūno „tiesiosios žemutinės linijos giminaičiai“ ir „tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai“. Taigi darytina išvada, kad tiek ieškovas, tiek žuvusio pareigūno vaikai yra asmenys, kuriems taikoma ši nuostata.
- 35 Priešingai, nei Bendrasis Teismas konstatavo Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 62 ir 64 punktuose, kaip nurodė generalinis advokatas savo nuomonės 35 punkte, klausimas, ar ieškovas ir keturi žuvusio pareigūno vaikai nagrinėjamu atveju iš tikrųjų turi teisę į PTN, būtent jų 73 straipsnyje, nustatytas išmokas, nėra svarbus nustatant Tarnautojų teismo jurisdikciją *ratione personae* pagal Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsnį, sietiną su SESV 270 straipsniu ir PTN 91 straipsnio 1 dalimi. Priešingu atveju, prieš nusprendžiant dėl Tarnautojų teismo jurisdikcijos *ratione personae* nagrinėti jame pareikštą ieškinį, būtinai reikėtų išnagrinėti šio ieškinių pagrįstumą.
- 36 Darytina išvada, kad nagrinėjamu atveju Tarnautojų teismas turi jurisdikciją *ratione personae* nagrinėti prašymą dėl žalos atlyginimo, kurį ieškovas pateikė tiek savo vardu, tiek žuvusio pareigūno vaikų vardu.
- 37 Dėl klausimo, ar Tarnautojų teismas turi jurisdikciją *ratione materiae* nagrinėti ieškinius dėl žalos atlyginimo, pagrįstus institucijos pareigos užtikrinti savo pareigūnų saugumą neįvykdymu, reikia pažymėti, kad tiek SESV 270 straipsnyje, tiek PTN 91 straipsnyje, kurie taikomi bet kuriam Sąjungos ir jos tarnautojų ginčui, nenurodytas ieškinių, kurį galima pareikšti, kai atmetamas administracinis skundas, pobūdis. Todėl, kai byla susijusi su ieškovo nenaudai priimto akto, kaip jis suprantamas pagal PTN 90 straipsnį, teisėtumu, Tarnautojų teismas turi jurisdikciją jį nagrinėti, kad ir koks būtų tokio ieškinių pobūdis (dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos prieš įsteigiant Bendrąjį Teismą ir Tarnautojų teismą žr. Sprendimo *Meyer-Burckhardt / Komisija*, 9/75, EU:C:1975:131, 10 punktą).
- 38 Atsižvelgdamas būtent į šias aplinkybes Teisingumo Teismas nusprendė, kad pareigūno ir institucijos, kurioje jis dirba, ginčui, kilusiam dėl suinteresuotąjį asmenį su institucija siejančių darbo santykių, taikomi SESV 270 straipsnis ir PTN 90 ir 91 straipsniai, net jeigu pareiškiamas ieškinyje dėl žalos atlyginimo (žr. Sprendimo *Meyer-Burckhardt / Komisija*, 9/75, EU:C:1975:131, 10 punktą; Sprendimo *Reinarz / Komisija ir Taryba*, 48/76, EU:C:1977:30, 10 ir 11 punktus; Sprendimo *Allo ir kt. / Komisija*, 176/83, EU:C:1985:290, 18 punktą; Nutarties *Pomar / Komisija*, 317/85, EU:C:1987:267, 7 punktą ir Sprendimo *Schina / Komisija*, 401/85, EU:C:1987:425, 9 punktą).

- 39 Be to, PTN 91 straipsnio 1 dalies antru sakiniu, sietinu su SESV 270 straipsniu ir Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsniu, Tarnautojų teismui suteikiama neribota jurisdikcija finansinio pobūdžio ginčiuose, kuria naudojantis jam leidžiama, kai to reikia, *ex officio* priteisti iš atsakovės dėl jos kaltės padarytos žalos atlyginimą ir tokiu atveju, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, *ex aequo et bono* įvertinti patirtą žalą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Reinarz / Komisija ir Taryba*, 48/76, EU:C:1977:30, 11 punktą; Sprendimo *Houyoux ir Guery / Komisija*, 176/86 ir 177/86, EU:C:1987:461, 16 punktą; Sprendimo *Komisija / Girardot*, C-348/06 P, EU:C:2008:107, 58 punktą ir Sprendimo *Gogos / Komisija*, C-583/08 P, EU:C:2010:287, 44 punktą). „Finansinio pobūdžio ginčai“ pagal pirmą iš šių nuostatų yra prieš instituciją nukreipti tarnautojų ieškiniai dėl atsakomybės (Sprendimo *Gogos / Komisija*, C-583/08 P, EU:C:2010:287, 45 punktas).
- 40 Remdamasis šiais argumentais Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Sąjungos teismas, kai to reikia, turi priteisti iš institucijos sumą, į kurią ieškovas turi teisę pagal PTN ar kitą teisės aktą (Sprendimo *Weißenfels / Parlamentas*, C-135/06 P, EU:C:2007:812, 68 punktas).
- 41 Todėl Tarnautojų teismas turi jurisdikciją *ratione materiae* nagrinėti pareigūno prieš instituciją, kurioje jis dirba, pareikštą ieškinį dėl žalos atlyginimo, kai ginčas kilo dėl jį su institucija siejančių darbo santykių.
- 42 Tas pats pasakytina ir apie bet kurio kito asmens, kuris nėra pareigūnas, tačiau kuriam PTN taikomi dėl jį su pareigūnu siejančių šeimos ryšių, pareikštą ieškinį dėl žalos atlyginimo, jeigu ginčas kilo dėl darbo santykių, siejančių šį pareigūną su atitinkama institucija, atsižvelgiant į tai, kad Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsniu, sietinu su SESV 270 straipsniu ir PTN 91 straipsniu, Tarnautojų teismui suteikiama jurisdikcija nagrinėti „bet kurią“ Sąjungos ir bet kurio „asmens, kuriam taikomi [PTN]“, ginčą, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 32, 33 ir 37 punktuose.
- 43 Todėl, priešingai tam, ką konstatavo Bendrasis Teismas būtent Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 54–56 punktuose, nei atsižvelgiant į Nutartį *Fournier / Komisija* (114/79–117/79, EU:C:1980:124), nei į Sprendimą *Leussink / Komisija* (169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371), negalima daryti išvados, kad nagrinėjamas ginčas priklauso Bendrojo Teismo, o ne Tarnautojų teismo jurisdikcijai.
- 44 Pirmiausia minėtus sprendimą ir nutartį Teisingumo Teismas priėmė, kai dar nebuvo įsteigti Bendrasis Teismas ir Tarnautojų teismas, taigi – kai nekilo jokio teismų jurisdikcijos atskyrimo klausimo.
- 45 Be to, konkrečiai kalbant apie Sprendimą *Leussink / Komisija* (169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371), reikia nurodyti, kad Teisingumo Teismas jame pripažino, jog pareigūno šeimos narių pagal EEB sutarties 178 straipsnį (po pakeitimo – EB sutarties 178 straipsnis, vėliau – EB 235 straipsnis, dabar – SESV 268 straipsnis) pareikštas ieškinyje dėl žalos atlyginimo, kuriuo siekiama šių šeimos narių dėl pareigūno nelaimingo atsitikimo darbe patirtos neturtinės žalos atlyginimo, priskirtinas su viešąja tarnyba susijusių bylų kategorijai. To sprendimo 25 punkte, kuriame buvo sprendžiamas bylinėjimosi išlaidų klausimas, Teisingumo Teismas rėmėsi tuo metu galiojusios redakcijos Procedūros reglamento 70 straipsniu, pagal kurį bylose su tarnautojais institucijos pačios padengia savo bylinėjimosi išlaidas, nes, nors nagrinėjamas ieškinyje buvo pareikštas pagal EEB sutarties 178 straipsnį, jo pareiškimą lėmė atitinkamo pareigūno ir institucijos, kurioje jis dirbo, santykiai.
- 46 Galiausiai, kalbant apie Nutartį *Fournier / Komisija* (114/79–117/79, EU:C:1980:124), reikia nurodyti, kad iš jos nematyti atsakymo į klausimą, ar pareigūno šeimos narių ieškinyje, pareikštas siekiant jų asmeniškai patirtos žalos atlyginimo, patenka į Sąjungos viešosios tarnybos bylų kategoriją, taigi priskirtinas Tarnautojų teismo jurisdikcijai. Šioje nutartyje Teisingumo Teismas tik pažymėjo, kad jeigu, siekiant pašalinti su darbo sąlygomis susijusius pažeidimus, būtų leista nesilaikant nustatytos procedūros pareigūno ar tarnautojo šeimos nariams pareikšti tais pačiais pažeidimais grindžiamą ieškinį dėl atsakomybės savo vardu, net jei jie teigtų, jog dėl to asmeniškai patyrė žalos, tai prieštarautų Sąjungos teisės nustatytai teisių gynimo priemonių sistemai.

- 47 Teisingumo Teismas konstatavo, kad pareigūno šeimos nario, kuriam taikomos bendrosios draudimo ligos atveju taisyklės, pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo patenka į Sąjungos viešosios tarnybos bylų kategoriją (žr. Nutarties *Lenz / Komisija*, C-277/95, EU:C:1996:456, 55 punktą).
- 48 Nagrinėjamu atveju visi šio sprendimo 15 punkte išvardyti įvairūs reikalavimai atlyginti žalą susiję su žala, patirta dėl pareigūno mirties, ir grindžiami tariamu Komisijos pareigos užtikrinti savo pareigūnų saugumą neįvykdymu. Šiuo klausimu ieškovas teigia, kad ginčas šioje byloje kilo dėl žuvusių pareigūnų su institucija siejančių darbo santykių, ir ne tik tiek, kiek šis ginčas susijęs su žuvusio pareigūno patirta neturtine žala, bet ir tiek, kiek šioje byloje siekiama pareigūno vaikų patirtos turtinės ir neturtinės žalos ir ieškovo patirtos neturtinės žalos atlyginimo. Todėl remiantis Sprendime *Leussink / Komisija* (169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371) padaryta išvada reikia nuspręsti, kad visas ginčas kilo dėl darbo santykių.
- 49 Tai, kad, Bendrojo Teismo nuomone, Sąjungos deliktinei atsakomybei pareigūnų šeimos narių, kuriems taikomi PTN, atžvilgiu taikomos SESV 340 straipsnyje nustatytos materialinės taisyklės, o atsakomybei pareigūno atžvilgiu taikomos ypatingos ir specialiosios, palyginti su minėtomis, taisyklės, kitaip, nei nurodyta Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 52–59 punktuose, nepašalina Tarnautojų teismo jurisdikcijos *ratione materiae* pagal Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsnį, sietiną su SESV 270 straipsniu ir PTN 91 straipsnio 1 dalimi.
- 50 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 37 ir 38 punktuose, asmens, kuriam taikomi PTN, pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo patenka į Tarnautojų teismo jurisdikciją *ratione materiae*, kai ginčas kyla dėl pareigūnų su institucija siejančių darbo santykių, o ieškinio pobūdis šiuo atveju neturi reikšmės. Kaip ir ginčas dėl aiškiai PTN įtvirtintos teisės, ginčas dėl teisės į žalos atlyginimą iš principo gali pareikalauti iš Sąjungos teismo atlikti su šiais darbo santykiais susijusius vertinimus, o tai pateisina Tarnautojų teismo, kaip specializuoto Sąjungos viešosios tarnybos bylas nagrinėjančio teismo, jurisdikciją nagrinėti šios rūšies ginčą. Taigi šio teismo jurisdikcija *ratione materiae* priklauso nuo atitinkamo ginčo priežasties, o ne nuo teisės į žalos atlyginimą teisinio pagrindo; tokią išvadą patvirtina ir šio sprendimo 45 punkte nurodytas Sprendimas *Leussink / Komisija* (169/83 ir 136/84, EU:C:1986:371).
- 51 Galiausiai, kaip matyti iš šio sprendimo 2 punkto, materialinių Sąjungos deliktinės atsakomybės taikymo nagrinėjamu atveju taisyklių nustatymo klausimas nepatenka į šios bylos dėl peržiūros dalyką.
- 52 Remiantis visais pirma išdėstytais argumentais, reikia konstatuoti, kad Tarnautojų teismas pagal Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsnį, sietiną su SESV 270 straipsniu ir PTN 91 straipsnio 1 dalimi, turi jurisdikciją nagrinėti visą ieškovo ieškinį.
- 53 Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625)
- 65 punkte nurodė, kad „[žuvusio pareigūno] artimieji privalo pareikšti du ieškinius, vieną - Tarnautojų teisme, kitą – Bendrajame Teisme, atsižvelgdami į tai, ar jie yra atitinkamo pareigūno teisių perėmėjai, ar prašo atlyginti jų asmeniškai patirtą turtinę ar neturtinę žalą“,
 - 77, 78, 102 ir 103 konstatavo, kad Tarnautojų teismas nuo pat pradžių neturėjo jurisdikcijos nagrinėti šio ieškinio aspekto, susijusio su prašymais atlyginti ieškovo ir žuvusio pareigūno vaikų patirtą žalą, ir kad, kadangi šie prašymai patenka į Bendrojo Teismo jurisdikciją, ieškinys turi būti perduotas nagrinėti pastarajam teismui, kaip pirmosios instancijos teismui,
 - 113–117 punktuose pripažino, kad pagal Teisingumo Teismo statuto I priedo 8 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą jam taip pat turi būti perduotas nagrinėti klausimas dėl ieškinio aspekto, susijusio su žuvusio pareigūno prieš mirtį patirta neturtine žala, kurią ieškovas prašo atlyginti šio pareigūno vaikų, kaip tėvo teisių perėmėjų, vardu.

Dėl pavojaus Sąjungos teisės vienovei ar darnai buvimo

- 54 Pagal EB 225a straipsnį (dabar – SESV 257 straipsnis) įsteigtas Tarnautojų teismas yra specializuotas teismas, kaip tai suprantama pagal SESV 256 straipsnį, kuris, vadovaujantis kartu SESV 270 straipsnio, Teisingumo Teismo statuto I priedo 1 straipsnio ir PTN 91 straipsnio 1 dalies nuostatomis, turi jurisdikciją nagrinėti Sąjungos viešosios tarnybos bylas. Todėl, priešingai nei Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 63 ir 74 punktuose nurodė Bendrasis Teismas, Tarnautojų teismui suteikta ne tik „išimtinė jurisdikcija“.
- 55 Bendrasis Teismas, perdavęs pats sau nagrinėti šį ieškinį kaip pirmosios instancijos teismui, atėmė iš Tarnautojų teismo jam nuo pat pradžių priklausiusią jurisdikciją ir nustatė jurisdikcijos taisyklę savo naudai, o tai gali turėti poveikį teismo, kompetentingo nagrinėti apeliacinius skundus, nustatymui ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo instancinei sistemai.
- 56 SESV, Teisingumo Teismo statutu ir 2004 m. lapkričio 2 d. Tarybos sprendimu Nr. 2004/752/EB, Euratomas, įsteigiančiu Europos Sąjungos tarnautojų teismą (OL L 333, p. 7), trijų Europos Sąjungos Teisingumo Teismą sudarančių teismų, t. y. Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo, jurisdikcija yra tiksliai atskirta, todėl vieno iš šių teismų jurisdikcija priimti sprendimus dėl ieškinio neišvengiamai pašalina kitų teismų jurisdikciją (šiuo klausimu žr. Nutarties *Komisija / IAMA Consulting*, C-517/03, EU:C:2004:326, 15 punktą).
- 57 SESV įtvirtintos Sąjungos teismų jurisdikcijos taisyklės, kaip ir nustatytosios Teisingumo Teismo statute ir jo priede, yra pirminės teisės dalis ir užima centrinę vietą Sąjungos teisės sistemoje. Jų laikymasis ne tik turi būti užtikrintas Sąjungos viešosios tarnybos bylose, bet yra pagrindinis Sąjungos teisės sistemos reikalavimas ir būtina sąlyga šios teisės vienovei užtikrinti.
- 58 Šiomis aplinkybėmis šio sprendimo 53 punkte nurodytos Sprendime *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) padarytos teisės klaidos kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei.

Dėl peržiūros pasekmių

- 59 Teisingumo Teismo statuto 62b straipsnio pirmoje pastraipoje nurodyta, kad jei Teisingumo Teismas nustato, jog Bendrojo Teismo sprendimas kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei ar darnai, jis grąžina bylą Bendrajam Teismui, kuriam Teisingumo Teismo sprendimas teisės klausimais yra privalomas. Be to, grąžindamas bylą Teisingumo Teismas gali nurodyti, kurios Bendrojo Teismo sprendimo pasekmės ginčo šalims laikytinos galutinėmis. Išimties atveju Teisingumo Teismas gali pats priimti galutinį sprendimą, jei atsižvelgiant į peržiūros rezultatus ginčo sprendimas matyti iš nustatytų faktų, kuriais buvo pagrįstas Bendrojo Teismo sprendimas.
- 60 Remiantis tuo, darytina išvada, kad Teisingumo Teismas negali vien konstatuoti pavojaus Sąjungos teisės darnai arba vienovei, nenurodydamas šio konstatavimo padarinių nagrinėjamam ginčui (Sprendimo *Komisija / Strack* (Peržiūra), C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, 62 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 61 Nagrinėjamo ginčo atveju reikia, pirma, panaikinti Sprendimą *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) tiek, kiek Bendrasis Teismas šio sprendimo 78 punkte *ex officio* konstatavo, kad Tarnautojų teismas neturėjo jurisdikcijos priimti sprendimo dėl prašymo atlyginti paties ieškovo ir žuvusio pareigūno vaikų asmeniškai patirtą žalą, ir tiek, kiek šio sprendimo 102 ir 103 punktuose nurodė, kad šis prašymas priklauso jo paties jurisdikcijai ir šį ieškinio aspekto nagrinėjimo klausimą reikia perduoti jam pačiam, kaip pirmosios instancijos teismui.

- 62 Antra, kiek tai susiję su prašymu atlyginti žuvusio pareigūno patirtą neturtinę žalą, Sprendimą *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) reikia panaikinti tiek, kiek Bendrasis Teismas šio sprendimo 117 punkte padarė išvadą, kad ši bylos aspekto nagrinėjimo klausimą taip pat reikia perduoti jam, kaip pirmosios instancijos teismui.
- 63 Dėl ieškovo pateikto apeliacinio skundo baigties pažymėtina, pirma, kad nurodydamas pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą ieškovas kaltino Tarnautojų teismą padarius teisės klaidą, kai jis nusprendė, jog vienas iš Komisijos pateiktų nepriimtiniu grindžiamų prieštaravimų yra pagrįstas, ir Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (F-50/09, EU:F:2011:55) 91 punkte pripažino, kad prašymas atlyginti ieškovo, žuvusio pareigūno ir jo vaikų patirtą neturtinę žalą yra nepriimtinas. Šio pirmojo apeliacinio skundo pagrindo aspektui, susijusiam su prašymu atlyginti žuvusio pareigūno patirtą žalą, Bendrasis Teismas Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) 98 ir 104–112 punktuose pritarė. Kadangi šiuo klausimu minėtas sprendimas nėra peržiūrimas, šios Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (F-50/09, EU:F:2011:55) dalies panaikinimas laikomas galutiniu.
- 64 Tačiau, kadangi Bendrasis Teismas nenagrinėjo pirmojo apeliacinio skundo pagrindo aspekto, susijusio su tuo, kad Sprendimo *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (F-50/09, EU:F:2011:55) 91 punkte Tarnautojų teismas atmetė prašymą atlyginti ieškovo ir žuvusio pareigūno vaikų patirtą neturtinę žalą, reikia šį bylos aspekto nagrinėjimo klausimą perduoti Bendrajam Teismui, kad jis dėl jo priimtų sprendimą kaip apeliacinės instancijos teismas.
- 65 Dėl antrojo ir trečiojo apeliacinio skundo pagrindų, kuriais buvo ginčijamas Tarnautojų teismo atsisakymas patenkinti prašymą atlyginti žuvusio pareigūno vaikų patirtą turtinę žalą, reikia nurodyti, kad Bendrasis Teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą, apsiribojo tik teismų jurisdikcijos klausimu. Todėl reikia šį bylos aspekto nagrinėjimo klausimą perduoti Bendrajam Teismui, kad jis dėl jo priimtų sprendimą kaip apeliacinės instancijos teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 66 Pagal Procedūros reglamento 195 straipsnio 6 dalį, kai Bendrojo Teismo sprendimas ar nutartis, kuriuos reikia peržiūrėti, yra priimti pagal SESV 256 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas sprendžia bylinėjimosi išlaidų klausimą.
- 67 Kadangi nėra konkrečių taisyklių, kurios reglamentuotų bylinėjimosi išlaidų paskirstymą vykstant peržiūros procedūrai, reikia nuspręsti, kad Bendrojo Teismo nagrinėtos bylos šalys, pateikusios Teisingumo Teismui pareiškimus ar pastabas raštu dėl peržiūrimų klausimų, padengia dėl šios procedūros patirtas savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Sprendimas *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) kelia pavojų Europos Sąjungos teisės vienovei ir darnai, kiek jame Europos Sąjungos Bendrasis Teismas, kaip apeliacinės instancijos teismas, nusprendė, kad:**
 - žuvusio pareigūno artimieji privalo pareikšti du ieškinius, vieną – Europos Sąjungos tarnautojų teisme, kitą – Europos Sąjungos Bendrajame Teisme, atsižvelgdami į tai, ar jie yra šio pareigūno teisių perėmėjai, ar prašo atlyginti jų asmeniškai patirtą turtinę arba neturtinę žalą,

- Europos Sąjungos tarnautojų teismas nuo pat pradžių neturėjo jurisdikcijos nagrinėti šio ieškinio, kiek jis susijęs su prašymais atlyginti Livio Missir Mamachi di Lusignano ir Alessandro Missir Mamachi di Lusignano vaikų patirtą žalą, ir kad, kadangi šie prašymai patenka į Europos Sąjungos Bendrojo Teismo jurisdikciją, ieškinys turi būti perduotas nagrinėti pastarajam teismui, kaip pirmosios instancijos teismui,
 - pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto I priedo 8 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui turi būti perduotas nagrinėti ieškinys, kiek jis susijęs su Alessandro Missir Mamachi di Lusignano prieš mirtį patirta neturtine žala, kurią Livio Missir Mamachi di Lusignano reikalauja atlyginti šio pareigūno vaikų, kaip tėvo teisių perėmėjų, vardu.
2. Sprendimas *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) turi būti laikomas galutiniu, kiek jame Europos Sąjungos Bendrasis Teismas nusprendė, kad Sprendime *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (F-50/09, EU:F:2011:55) Tarnautojų teismas padarė teisės klaidą, pritaręs pirmajam Europos Komisijos pateiktam nepriimtinumui grindžiamam prieštaravimui ir dėl šios priežasties kaip nepriimtina atmetęs prašymą atlyginti Alessandro Missir Mamachi di Lusignano patirtą neturtinę žalą.
 3. Panaikinti likusią šio sprendimo dalį.
 4. Gražinti bylą nagrinėti Europos Sąjungos Bendrajam Teismui.
 5. Livio Missir Mamachi di Lusignano ir Europos Komisija padengia dėl peržiūros procedūros patirtas savo bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.